

Proč je pro „neekonomy“ užitečné studovat ekonomii?	1
A - ÚVOD DO EKONOMIE	
1. Seznámení s ekonomikou	4
1.1 Mikroekonomie a makroekonomie	5
1.2 Ekonomie pozitivní a ekonomie normativní	5
1.3 Vznik a vývoj ekonomie	6
1.4 K názvu našeho předmětu	7
2. Základní předpoklady produkce výrobků a služeb	9
2.1 Potřeby a jejich uspokojování	9
Zájmy a cíle	9
2.2 Výrobky a služby	10
2.3 Výrobní faktory	11
2.3.1 Vzácnost výrobních faktorů a jejich oceňování	13
2.3.2 Princip efektivnosti	13
2.4 Problém volby a náklady obětované příležitosti	14
Náklady obětované příležitosti	14
2.5 Hranice produkčních možností firmy	15
2.6 Mezní míra transformace	17
2.7 Hranice produkčních možností ekonomiky	18
2.7.1 Fyzické a institucionální produkční možnosti ekonomiky	19
2.8 Dělbá práce a specializace	19
2.9 Směna	20
3. Peníze	22
3.1 Vznik a vývoj peněz	22
3.2 Co může být penězi?	23
3.3 Funkce peněz	25
3.4 Dodatek: Quasi – peníze a jejich likvidita	25
4. Tržní mechanismus – jeho logika a mechanika	27
4.1 Trh a tržní mechanismus	27
Typy ekonomik	27
4.2 Poptávka	29
Zákon poptávky	31
Jiné faktory ovlivňující poptávané množství	31
Změny poptávky	31
Rozdíl mezi změnou poptávaného množství a změnou poptávky	33
4.3 Nabídka	35
Zákon nabídky	36
Jiné faktory ovlivňující nabízené množství	36
Změny nabídky	36
Rozdíl mezi změnou nabízeného množství a změnou nabídky	37
4.4 Tržní rovnováha	38
Změny rovnovážné ceny a množství	40
Čeho bychom se měli vyvarovat, když hovoříme o nabídce a poptávce	41
4.5 Elasticita poptávky	42
4.5.1 Cenová elasticita poptávky	42

Rozmezí cenové elasticity	43
Cenová elasticita a celkový příjem (tržba)	44
Co může ovlivnit cenovou elasticitu poptávky?	44
4.5.2 Důchodová elasticita poptávky	45
4.5.3 Křížová cenová elasticita poptávky	46

B – ÚVOD DO MAKROEKONOMIE

Produkt ekonomiky a jeho determinace

5. Produkt ekonomiky a jeho měření	48
5.1 Makroekonomické agregáty	48
5.2 Nominální a reálný produkt	50
5.3 Metody výpočtu hrubého domácího produktu	51
Výdajová metoda	51
Důchodová (příjmová) metoda	54
Hrubý domácí produkt jako součet přidaných hodnot	55
5.4 Rozdíl mezi „domácím“ a „národním“ produktem	56
5.5 Některá omezení při výpočtu hrubého domácího produktu	57
Problém stínové ekonomiky	57
Práce v domácnosti	58
Otázka volného času	58
Necitlivost vůči společenské „hodnotě“ a kvalitě statků	58
Necitlivost vůči životnímu prostředí a přírodním zdrojům	58
HDP a lidské štěstí	59
5.6 Alternativní indikátory	59
Ekonomická úroveň země	60

6. Determinace produktu ekonomiky

6.1 Agregátní poptávka a agregátní nabídka	61
Agregátní poptávka	61
Agregátní nabídka	62
6.2 Interakce agregátní poptávky a agregátní nabídky	63
6.3 Deflační a inflační mezera	65
Deflační mezera	65
Inflační mezera	66
6.4 „Pravdivá“ makroekonomická rovnováha	67
6.5 Blížší pohled na agregátní poptávku	68
Spotřeba domácnosti	68
Další faktory ovlivňující výši spotřeby	69
Sklon ke spotřebě	69
Sklon k úsporám	71
6.6 Výdajový multiplikátor	72

Dvě ekonomická zla – inflace a nezaměstnanost

7. Inflace	75
7.1 Poptávková inflace	75
7.2 Nákladová inflace	76
7.3 Měření inflace	77
Cenové indexy	77
Míra inflace	78
7.4 Plíživá a pádivá inflace. Hyperinflace	79

7.5 Anticipovaná a neanticipovaná inflace	79
7.6 Další typologie inflace	81
Stagflace a slumpflace	81
7.7 Ještě k důsledkům inflace	81
8. Nezaměstnanost	83
8.1 Pojetí nezaměstnaného	83
8.2 Příčiny nezaměstnanosti	83
Neoklasický přístup	84
Keynesovský přístup	84
8.3 Typy nezaměstnanosti	85
Frikční nezaměstnanost	85
Sezónní nezaměstnanost	86
Strukturální nezaměstnanost	86
Cyklická nezaměstnanost	86
8.4 Měření nezaměstnanosti	86
8.5 Nezaměstnanost a inflace	87
Ekonomické důsledky nezaměstnanosti	89
Sociální důsledky nezaměstnanosti	90
8.6 Politika zaměstnanosti	90
Makroekonomická úloha vlády	
9. Hospodářská politika a její cíle	94
9.1 Subjekty hospodářské politiky	95
9.2 Cíle hospodářské politiky	95
9.3 Konfliktnost cílů hospodářské politiky	96
Nástroje hospodářské politiky	98
10. Monetární politika	100
10.1 Trh peněz	101
10.1.1 Poptávka po penězích - motivy držby peněz	101
10.1.2 Nabídka peněz	103
Monetární agregáty	104
Proces tvorby bankovních peněz	105
10.1.3 Rovnováha na peněžním trhu	107
10.2 Nástroje monetární politiky	109
10.2.1 Operace na volném trhu	109
10.2.2 Diskontní politika	109
10.2.3 Změna povinných minimálních rezerv	109
10.2.4 Devizové intervence	110
10.3 Typy monetární politiky	110
10.3.1 Dilema centrální banky	111
10.3.2 Časová zpoždění monetární politiky	111
10.3.3 Rovnice směny a neutralita peněz	112
10.4 Eurozóna a Evropská centrální banka	112
11. Fiskální politika	115
11.1 Příjmová a výdajová stránka státního rozpočtu	115
11.1.1 Příjmy státního rozpočtu	115

11.1.2	Výdaje státního rozpočtu	118
11.1.3	Typy deficitů státního rozpočtu	120
11.1.4	Vytěšňovací efekt deficitu státního rozpočtu	121
11.1.5	Veřejný dluh	121
11.2	Nástroje fiskální politiky	123
11.3	Expanzivní a restriktivní fiskální politika	124
11.4	Multiplikátor vládních výdajů	125
11.5	Ekonomie strany nabídky	126

Ekonomický růst a ekonomický cyklus

12. Ekonomický růst

12.1	Faktory ekonomického růstu	128
12.1.1	Práce	129
12.1.2	Fyzický kapitál	130
12.1.3	Lidský kapitál	130
12.1.4	Technologické změny	131
12.1.5	Institucionální a sociokulturní faktory ekonomického růstu	131
12.2	Extenzivní a intenzivní ekonomický růst	132
12.3	Míra (tempo) ekonomického růstu	132
12.4	Udržitelný rozvoj	133

13. Ekonomický cyklus

13.1	Charakteristika ekonomického cyklu, jeho vztah k růstu a fáze	135
13.2	Příčiny ekonomického cyklu	138
	„Poptávkové“ teorie ekonomického cyklu	139
	„Nabídkové“ teorie ekonomického cyklu	140
	Investiční multiplikátor a důchodový akcelerátor	141
	Interakce multiplikátoru a akcelerátoru v modelu ekonomického cyklu	142
13.3	Náklady ekonomického cyklu a proticyklická politika	142

C – ÚVOD DO MIKROEKONOMIE

Trh výrobků a služeb

14. Utváření poptávky – chování spotřebitele

14.1	Teorie mezního užítku	145
	Užitek	145
	Zákon klesajícího mezního užítku	147
14.2	Přebytek spotřebitele	148
14.3	Maximalizace užítku	149
14.4	Od individuální poptávky k tržní poptávce	151

15. Utváření nabídky – chování výrobce (firmy)

15.1	Firma	153
15.2	Cíle firmy	153
15.3	Kombinace a substituce výrobních faktorů jako ekonomický problém	154
15.3.1	Mezní (fyzický) produkt výrobního faktoru	156
15.3.2	Zákon klesajícího mezního produktu	157
15.3.3	Příjem z mezního produktu výrobního faktoru	158
15.3.4	Mezní náklady na výrobní faktor	159
15.3.5	Kolik jednotek výrobního faktoru firma nakoupí či zaměstná?	159

15.3.6	Rozpočtové omezení firmy	160
15.4	Náklady firmy	160
15.4.1	Období v ekonomii	160
15.4.2	Náklady v krátkém období	161
	Fixní, variabilní a celkové náklady	161
	Průměrné a mezní náklady	163
15.4.3	Náklady v dlouhém období	165
	Úspory z rozsahu	165
	Ztráty z rozsahu	167
	Explicitní a implicitní náklady	167
	Soukromé, externí a společenské náklady	168
	Transakční náklady	169
	Utopené náklady	169
15.5	Zisk firmy a jeho maximalizace	170
15.6	Firma v rozdílných tržních strukturách	172
	Dva teoretické modely: dokonalá konkurence a monopol	172
15.7	Firma v dokonalé konkurenci	172
15.8	Firma jako monopol	173
	Monopolní cena a monopolní zisk	174
	Přirozený monopol	175
	Dvě reálné situace: oligopol a monopolistická konkurence	176
15.9	Firma v oligopolní struktuře	176
15.9.1	Bariéry vstupu do odvětví	176
15.9.2	Vzájemná závislost a podmíněnost ekonomického chování ...	178
15.9.3	Formy oligopolní koordinace	178
	Kartelové dohody	179
	Cenové vůdcovství	180
	Barometrická tvorba cen	180
	Paralelní tvorba cen	180
	15.9.4 Dodatek: Oligopol homogenní a diferencovaný	181
15.10	Firma v monopolistické konkurenci	181
Trh výrobních faktorů		
16.	Trh práce	183
16.1	Dokonale konkurenční trh práce	183
16.1.1	Nabídka na trhu práce	184
	Individuální nabídka práce	184
	Kolik práce nabídnete?	185
	Motivace k práci	186
	Individuální nabídka práce a omezující reality	187
	Tržní nabídka práce	187
16.1.2	Poptávka na trhu práce	187
	Poptávka jednotlivé firmy po práci	188
	Tržní poptávka po práci	189
16.1.3	Rovnováha na trhu práce	189
16.2	Nedokonale konkurenční trh práce	190
16.2.1	Existuje mnoho trhů práce	190
16.2.2	Vláda a trh práce	191
	Zaručená minimální mzda a některé její důsledky	191
16.2.3	Odbory na trhu práce	192
	Možné alternativní strategie odborů	193
16.2.4	Kolektivní vyjednávání	197

Stávky a výluky	197
Stávky ve veřejném sektoru	199
Zprostředkování a arbitráž	199
16.2.5 Rozdíly ve mzdách	199
Rozdíly dynamické a kompenzační	199
Rozdíly plynoucí z rozdílné vybavenosti „lidským kapitálem“	200
Rozdíly plynoucí z diskriminace	201
17. Trh kapitálu	203
17.1 Reálný kapitál a finanční kapitál	204
17.2 Nabídka, poptávka a cena na trhu kapitálu	205
17.3 Alokační funkce úrokové míry	208
17.4 Trh kapitálu pod drobnohledem	208
18. Trh přírodních zdrojů	216
18.1 K trhu neobnovitelných zdrojů	216
18.1.1 Realita cenového vývoje	218
18.1.2 Přílišný optimismus neoklasické teorie	219
18.2 K trhu obnovitelných přírodních zdrojů	219
18.2.1 “Tragédie obecních pastvin“ a nezbytnost vymezení vlastnických práv	221
Mikroekonomická úloha vlády	223
19. Externality	225
19.1 Negativní externality	225
19.2 Pozitivní externality	227
19.3 Internalizace externalit	227
19.3.1 Vliv vymezení vlastnických práv na externality a tržní přístupy	228
20. Veřejné statky	232
Problém „černého pasažéra“ a úloha vlády	233
21. Problém „veřejné volby“	236
21.1 Vznik a základy teorie veřejné volby	236
21.2 Subjekty politického trhu	236
21.3 Politické cykly a konkurence mezi politickými stranami	237
21.4 Smysl kolektivního rozhodování a veřejné volby	238
21.5 Mechanismy veřejné volby	239
21.5.1 Hlasovací paradox a cyklické hlasování	239
21.5.2 „Jánabráchismus“ – logrolling	240
21.5.3 Teorém středního voliče	241
21.6 Dobývání renty	242
22. Rozdělování a přerozdělování důchodu	244
22.1 Prvotní rozdělení důchodů	244
22.2 Metody měření nerovností	245

Lorenzova křivka	245
Giniho koeficient	247
22.3 Chudoba a přerozdělovací procesy	248

D – ÚVOD DO MEZINÁRODNÍ EKONOMIE

23. Mezinárodní obchod	253
23.1 Příčiny mezinárodní směny	253
23.2 Absolutní výhody v obchodě	253
23.3 Komparativní výhody v obchodě	254
23.4 Důsledky mezinárodní směny	255
23.5 Překážky volného mezinárodního obchodu	256
23.6 Úsilí o volný obchod	258

24. Mezinárodní finance	260
24.1 Měnový kurz	260
24.2 Účastníci měnových trhů	260
24.3 Nominální a reálný měnový kurz	261
24.4 Měnové kurzy promptní a termínové	265
24.5 Čím je dána výše měnového kurzu a proč se mění?	266
24.6 Dopady změn měnových kurzů	267
24.7 Faktory působící na změnu rovnovážného kurzu	267
24.7.1 Co ovlivňuje měnový kurz v krátkém období?	267
24.7.2 Co ovlivňuje měnový kurz v dlouhém období?	268
24.8 Režimy měnových kurzů	272
24.8.1 Režim pevného měnového kurzu s fluktučním pásmem	273
24.8.2 Režim posuvného zavěšení měnového kurzu	273
24.8.3 Režim řízeného plovoucího měnového kurzu	273
24.9 Budoucnost české koruny	274
24.9.1 Vstup do eurozóny	275
24.9.2 Dopady vstupu ČR do eurozóny	276
Pozitivní efekty	276
Možné bariéry	276

25. Platební bilance	278
25.1 Struktura platební bilance	279
25.2 Kumulativní salda platební bilance	280
Bilance na běžném účtu	281
Oficiální vyrovnávací bilance	281
25.3 Investiční pozice a zahraniční zadluženost	282

Užitá literatura	285
-------------------------	------------